

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҒОНА ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 йилдан нашр этилади
Йилда 6 марта чиқади

6-2021

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Муассис: Фарғона давлат университети.

«FarDU. ILMIY XABARLAR – НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ» журнали бир йилда олти марта чоп этилади.

Журнал филология, кимё ҳамда тарих фанлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Журналдан мақола кўчириб босилганда, манба кўрсатилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 2 сентябрда 1109 рақами билан рўйхатга олинган.

Муқова дизайни ва оригинал макет ФарДУ таҳририят-нашриёт бўлимида тайёрланди.

Таҳрир ҳайъати

Бош муҳаррир
Масъул муҳаррир

ШЕРМУҲАММАДОВ Б.Ш.
ЗОКИРОВ И.И

ФАРМОҢОВ Ш. (Ўзбекистон)

JEHAN SHANZADAN NAYYAR (Япония)

ҒУЛОМОВ С.С. (Ўзбекистон)

БЕЗГУЛОВА О.С. (Россия)

LEEDONG WOOK. (Жанубий Корея)

БЕРДЫШЕВ А.С. (Қозоғистон)

РАШИДОВА С. (Ўзбекистон)

АЪЗАМОВ А. (Ўзбекистон)

КАРИМОВ Н.Ф. (Ўзбекистон)

ВАЛИ САВАШ ЙЕЛЕК (Туркия)

КЛАУС ХАЙНСГЕН (Германия)

ЧЕСТМИР ШТУКА (Словакия)

ЗАЙНОБИДДИНОВ С. (Ўзбекистон)

БАХОДИРХОНОВ К. (Ўзбекистон)

ТОЖИБОЕВ К. (Ўзбекистон)

Таҳририят кенгаши

ҚОРАБОЕВ М. (Ўзбекистон)

ЮЛДАШЕВА Д. (Ўзбекистон)

ОТАЖОНОВ С. (Ўзбекистон)

ЖЎРАЕВ Х. (Ўзбекистон)

ЎРИНОВ А.Қ. (Ўзбекистон)

КАСИМОВ А. (Ўзбекистон)

РАСУЛОВ Р. (Ўзбекистон)

САБИРДИНОВ А. (Ўзбекистон)

ОНАРҚУЛОВ К. (Ўзбекистон)

ХОШИМОВА Н. (Ўзбекистон)

ГАЗИЕВ Қ. (Ўзбекистон)

ҒОФУРОВ А. (Ўзбекистон)

ЮЛДАШЕВ Г. (Ўзбекистон)

АДҲАМОВ М. (Ўзбекистон)

ХОМИДОВ Ғ. (Ўзбекистон)

ЎРИНОВ А.А. (Ўзбекистон)

ДАДАЕВ С. (Ўзбекистон)

ХОНКЕЛДИЕВ Ш. (Ўзбекистон)

АСҚАРОВ И. (Ўзбекистон)

ЭГАМБЕРДИЕВА Т. (Ўзбекистон)

ИБРАГИМОВ А. (Ўзбекистон)

ИСОМИДДИНОВ М. (Ўзбекистон)

ИСАҒАЛИЕВ М. (Ўзбекистон)

УСМОНОВ Б. (Ўзбекистон)

ТУРДАЛИЕВ А. (Ўзбекистон)

АШИРОВ А. (Ўзбекистон)

АХМАДАЛИЕВ Ю. (Ўзбекистон)

МАМАТОВ М. (Ўзбекистон)

МЎМИНОВ С. (Ўзбекистон)

ХАКИМОВ Н. (Ўзбекистон)

МАМАЖОНОВ А. (Ўзбекистон)

БАРАТОВ М. (Ўзбекистон)

ИСКАНДАРОВА Ш. (Ўзбекистон)

ОРИПОВ А. (Ўзбекистон)

ШУКУРОВ Р. (Ўзбекистон)

Муҳаррирлар:

Ташматова Т.
Жўрабоева Г.
Шералиева Ж.

Таҳририят манзили:

150100, Фарғона шаҳри, Мураббийлар кўчаси, 19-уй.
Тел.: (0373) 244-44-57. Мобил тел.: (+99891) 670-74-60
Сайт: www.fdu.uz

Босишга рухсат этилди:

Қоғоз бичими: - 60×84 1/8

Босма табоғи:

Офсет босма: Офсет қоғози.

Адади: 50 нусха

Буюртма №

ФарДУ нусха кўпайтириш бўлимида чоп этилди.

Манзил: 150100, Фарғона ш., Мураббийлар кўчаси, 19-уй.

**Фарғона,
2021.**

З.Пардаева	
Кредит-модуль таълим тизимида ўқув жараёнини ташкил қилиш модели	94
Ҳ.Жўраев, З.Раҳимов	
Фурқат ижодининг ўзига хос хусусиятлари	103
Х.Шарафиддинов	
Қофиянинг функционал ва структурал эволюцияси	106
Г.Муҳаммаджонова	
Ижод психологизмининг бадиий талқини	110
Я.Нишанов	
Америка адабиёти тарихи: "Ва қуёш чиқмоқда" романидаги йўқотилган авлод.....	114
А.Маҳмудов	
Олмон адабиётшунослигида Шарқ мавзуси ва унинг эстетик роли	119

ТИЛШУНОСЛИК

А.Мамажонов, М.Мамажонов, Б.Полвонова	
Тилшуносликда вариантлик масаласи ва унинг бошқа ҳодисалар билан муносабати	124
С.Мўминов, А.Юлдашев	
Сўз илмий талқинига бир назар.....	130
М.Зокиров, Ф.Исомиддинов	
Билингв нутқида фонетик интерференциянинг намоён бўлиши хусусида	134
Н.Умарова, О.Холматова	
Мақол ва матал тушунчаси, мақоллар семантикаси хусусида	139
Г.Розиқова, М.Қурбонова	
Чўлпон ва Бехбудий асарларида окказионал бирликларнинг қўлланилиши.....	143
Х.Сотвалдиева	
Инглиз тилини хорижий тил сифатида ўқитишда мақоллардан фойдаланиш	147
Ш.Кахарова	
Ўқитувчи мулоқот ҳулқининг ижтимоий-лисоний хусусиятлари	151
Р.Абдуллаева	
Дунёнинг лисоний мақол манзарасида одамга эстетик баҳони ўрганиш муаммолари	155
Г.Мамаджанова	
Лингвокультуремаларнинг фрейм тақдимотлари параметрлари	159

ПЕДАГОГИКА

Т.Эгамбердиева	
Талабаларда интеллектуал маданиятни ривожлантиришнинг педагогик таҳлили ва талқини	164
Х.Ибраимов, К.Тоджибаева	
Бўлажак тарбиячи ва бошланғич синф ўқитувчиларида инклюзив компетентликни ривожлантириш ижтимоий зарурат сифатида	170

ИЛМИЙ АХБОРОТ

М.Ҳакимов, Ш.Умурзакова	
Озиқ-овқат микробиологияси ва биотехнологияси фанини ўқитишнинг назарий масалалари ва мустақил таълимни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни.....	174
Н.Валиева	
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Дин ишлари бўйича қўмитанинг ташкил этилиши омиллари.....	179
М.Расулов	
Ўзбекистон тарихини ўрганишда маданий мерос объектларининг ўрни	182
Ф.Каримова	
Ўзбек халқ лирикасида олов аналогларининг бадиий вазифаси	186

УДК: 41+543.06

СЎЗ ИЛМИЙ ТАЛҚИНИГА БИР НАЗАР
ВЗГЛЯД НА НАУЧНУЮ ИНТЕРПРЕТАЦИЮ СЛОВА
A VIEW AT THE SCIENTIFIC INTERPRETATION OF THE WORD

Мўминов Сиддикжон Мирсобирович¹, Юлдашев Анваржон Махаммаджонович²

¹Мўминов Сиддикжон Мирсобирович

– Фарғона давлат университети, филология фанлари доктори, профессор.

²Юлдашев Анваржон Махаммаджонович

– Фарғона давлат университети, тадқиқотчи.

Аннотация

Сўз ўта серқирра ва сержило тил (нутқ) бирлиги бўлганлиги боис унга берилган илмий таъриф ва талқинлар ҳам турлича эканлигини ўзига хос нуқтаи назардан таҳлил этиш ушбу мақоладан кўзланган бош мақсад ҳисобланади.

Аннотация

Основная цель данной статьи – проанализировать тот факт, что слово это очень разнообразная и сложная языковая (речевая) единица, и что научные определения и интерпретации, данные ему, также различны.

Annotation

The main purpose of this article is to analyze the fact that a word is a very diverse and complex linguistic (speech) unit, and that scientific definitions and interpretations given to it are also different.

Таянч сўз ва иборалар: сўз, таҳлил, талқин, ҳодиса, бирлик, нуқтаи назар, асос.

Ключевые слова и выражения: слово, анализ, интерпретация, явление, единица, точка зрения, основание.

Keywords and expressions: word, analysis, interpretation, event, unit, point of view, basis.

XXI аср юксак интеллектуал кашфиётлар асри бўлишига қарамай, сўзнинг кудратли кучи, чексиз имкониятлари бугунги кун ижтимоий-сиёсий ҳаётимизда ҳам ўз мазмун-моҳиятини янада мустақамлаб бормоқда. Шундай экан, сўз кудрати нимада? Унинг қайси жиҳати ижтимоий мантиқнинг асоси ҳисобланади? Ҳақиқатан ҳам инсоният тафаккурини ифодаловчи сўз ижтимоий онг воситасининг асоси сифатида тўлиқ талқинга эгами?.. Мазкур мақола шу ва шу каби саволларга жавоб топишга, сўзнинг маъно ва тушунча билан боғлиқ моҳиятини илмий изланишлар имконияти даражасида изоҳлашга қаратилган.

Тушунча ёки маъно ифодаловчи сўз инсоният тарихининг ижтимоий асосини ташкил этади. Тилнинг сўз хусусиятларини ўрганадиган тилшуносликнинг соҳасига лексикология дейлади. Тилшуносликка доир адабиётларда баъзан лексикология термини ўрнида лексика терминини қўллаш ҳам мавжуд. Бироқ, кўпчилик тилшунослар лексика терминини бирор тилда мавжуд бўлган сўзларнинг йиғиндиси маъносида қўллайдилар ва бу терминни соҳанинг номи маъносида ишлатмасликни маъқул кўрадилар.

Тилда мавжуд бўлган сўзлар йиғиндисига нисбатан тилнинг луғат состави, тилнинг луғат бойлиги ёки хазинаси каби терминологик иборалар кенг қўлланилади.

Тилда мавжуд бўлган барча сўзлар юзаки қараганда алоҳида-алоҳида ҳаёт кечириётгандек бўлса-да, аслида сўзлар ўзаро бири иккинчисига турли жиҳатдан (маъно, қўлланиш усуллари, стилистик хусусияти, ясашиш моделлари ва ҳ.к.) узвий боғлиқдир. Тил назариясининг асосчиси Виллгелм фон Гумбольдтнинг “Тилда яқка ҳолда яшайдиган биронта қисм йўқ. Ундаги ҳар бир элемент бутуннинг бўлаги сифатида ҳаёт кечирилади” [2, 24.] деган қимматли фикри тилнинг сўз хазинасига ҳам алоқадордир.

Демак, тилдаги ҳамма сўзлар биргаликда бир бутун тизимни – тилнинг лексик системасини ташкил этади. Маълумки, истаган тилнинг ифода имкониятлари бевосита луғат таркибининг ҳажмига боғлиқ бўлади. Тилнинг лексикаси қанча бой ва ранг-баранг бўлса, тил ҳам шунчалик бой ва тараққий этган бўлади.

Тилнинг лексик системасидаги энг кичик бирлиги сўздир. Тилнинг бу бирлиги “лексема”, “луғавий бирлик”, деб аталади. Ўз

ТИЛШУНОСЛИК

ўрнида сўзнинг одатдаги маънолари ва терминологик маъноси бор эканлиги алоҳида назарда тутилади.

Тил структурасида сўз, энг аввало, номлаш вазифасини бажаради. Сўзнинг бундай вазифаси тилшуносликда номинатив функция деб юритилади. Тилдаги бошқа бирликлар эса номинатив функцияни бажармайди. Агар улар бундай вазифада келса, дарҳол сўзга айланади. Масалан, қиёслаймиз: *келганмиш-олганмиш, миш-миш, бойнинг ўғли - бойўғли, ота, она - ота-она, кунга боқар - кунгабоқар* кабилар. Лексикологияда аташ функциясига эга бўлган сўзларгина том маънодаги сўзлар деб ҳисобланади. Табиати бошқачароқ бўлган ёрдамчи сўзлар алоҳида ўрганилади. Сўзни ана шу муҳим белгиси асосида аташ вазифасини бажарадиган тил бирлиги деб осонгина таърифлаш мумкин. Бироқ барча сўзларда номлаш хусусиятининг бир хилда мавжуд эмаслиги туфайли мазкур таъриф ҳамма сўзларни ўз ичига ололмайди. Масалан, олмош, модал, ундов, тасвирий ва ёрдамчи сўзлар аташ функциясини бажармайди.

Юқоридаги фикрлардан келиб чиқиб таъкидлаш зарурки, сўз — тилнинг нарса-ҳодисалар, жараён ва хусусиятларни номлаш учун хизмат қиладиган энг муҳим структур маъновий бирлиги, ўз товуш қобиғига эга бўлган, бутун борлиқдаги нарсалар ҳақидаги тушунчаларни, улар ўртасидаги алоқани, уларга оидликни ёки уларга муносабатни ифодалай оладиган, турли грамматик маъно ва вазифаларда қўлланиладиган энг кичик нутқ бирлиги, лексеманинг нутқда муайян шакл ва вазифа билан воқеаланган кўриниши. Сўз фан учун қурилиш материали бўлиб хизмат қилади, лекин ундан фарқли равишда хабар ёки тугал фикр билдирмайди. Сўз ўзида лексик ва грамматик маънони бирлаштирган ҳолда муайян сўз туркумига мансуб бўлади, ўз таркибида маълум бир тил тизимига олдиндан оид бўлган барча грамматик маъноларни ифодалайди.

Тилшуносликда сўз атамаси лексемага нисбатан ҳам қўлланилади ва лексик сўз деб юритилади. Айтайлик, “сўз ясалиши”, “ясама сўз” бирикмаларида “сўз” худди шу маънода қўлланилади. Лексеманинг нутқда муайян шаклда воқеаланган ҳолати тилшуносликда сўз шакл,

лексема шакл ёки морфологик сўз деб ҳам юритилади.

Сўзнинг товуш ва маъно томони мавжуд. Бироқ, ҳар қандай товуш йиғиндиси ҳам сўз бўлавермайди. Товуш ёки товуш бирикмаси сўз бўлиши учун маънога эга бўлиши, яъни муайян тил эгалари шу товушлар воситасида бирор нарсани англаши ёки бир-бирига англатиши керак. Сўз маъносида умумийлик ва яқкаликнинг диалектик ўзаро муносабати акс этади. Маънонинг барқарорлиги ўзаро тушунишни қулайлаштиради, унинг ўзгарувчанлиги (сўзнинг аниқ, бир маъносидаги ўзгаришлар) сўздан борлиқдаги янги тушунча ва нарсаларни номлашда фойдаланишга имкон беради. Сўзнинг кўп маънолиги ҳам айнан маънонинг ўзгарувчанлиги билан боғлиқ. Сўзловчининг номланаётган нарсага муносабати сўз маъносининг сўзловчи ҳис-туйғусини, шахсий фикрини ифодаловчи эмоционал жиҳатини ташкил этади. Юқорида эслатганимиздек, сўз тилда муайян тизимни шакллантирадики, бу тизим сўзнинг грамматик белгиларига (сўз туркумлари), сўз ясалиши алоқаларига ва семантик муносабатларига (синонимлар, омонимлар, антонимлар) асосланади.

Булардан ташқари, луғавий маънога эга бўлмаган, лекин ўз товуш қобиғига, ўзига хос маъно, вазифасига эга бўлган, шу билан бирга сўз яшаш ёки сўз шаклини ҳосил қилиш учун фойдаланиладиган морфемалардан фарқланувчи тил бирликлари ҳам сўз деб юритилади. Уларга ёрдамчи сўзлар (*аммо, лекин, билан, каби, худди*); ундовлар (*оббо, эҳҳэ, вой*); тақлид сўзлар (*миёв, шилдир-шилдир, ялт-юлт*); модал сўзлар (*шубҳасиз, демак, эҳтимол*) мисол бўла олади.

Агар тилга барча билимларимизни авлоддан авлодга етказиш, оламни билиш ва ахборот бериш воситаси сифатида ёндашганда ҳам, тил ва нутқ қарама-қаршилигини хоҳ гносеологик, хоҳ онтологик ва прагматик нуқтаи назардан белгиланганда ҳам, тил бирликларига лингвистик белги жиҳатидан баҳо берилганда ҳам, сўз тил босқичининг марказий бирликларидан бири бўлиб қолади.

Ўзбек, инглиз, рус ва турк тилларининг изоҳли луғатларида берилган сўз ҳақидаги маълумотларни

умумлаштирадиган бўлсак, сўз “инсон нутқининг маъно ифодаловчи энг кичик бўлаги”, деган таърифни уқиб олишимиз мумкин.

Бундан ташқари, сўзнинг бир қатор фонетик, грамматик ва бошқа белгилари ҳам бор-ки, уларнинг ҳаммаси сўзга мукамал таъриф бериш ишини анча қийинлаштиради. Шу боисдан бўлса керак, сўзга юздан ортиқ таъриф берилган бўлишига қарамай, ханузгача сўзнинг мукамал таърифи йўқ.

Қуйида биз сўзнинг моҳиятига мос айрим таърифларни санаб кўрсатишга ҳаракат қиламиз:

Сўз предметларнинг, ёзув эса товушларнинг символидир. (Аристотель).

Сўз қуруқ товушлардан иборат бўлмай, материянинг номидир. (XVII аср инглиз материалисти Томас Гоббс).

Сўз тарихан ташкил топган товуш тилининг асосий бирлиги бўлиб, реал воқеликнинг умумлашма акси бўлган тушунчанинг яшаш формасидир. (О.С.Ахманова, В.В.Виноградов).

Сўз лексик маънога эга бўлган, мустақил қўллана оладиган айрим товуш ёки товушлар бирикмаси. (Э.Б.Агаян).

Сўз ўзининг товуш состави орқали борлиқдаги предмет, процесс, ҳодисалар ҳақидаги тушунчаларни ифодаловчи ёки улар ўртасида муносабат билдирувчи асосий тил бирлиги. (Д.Э.Розенталь).

Сўз коллектив аъзолари томонидан бир хилда талаффуз қилиниб, бир хилда идрок қилинадиган ҳамда бирон предмет (ҳодиса)ни билдирадиган ёки улар ҳақидаги тушунчаларни эсга соладиган битта товуш ёки бир нечта товушлар бирикмаси сифатида шаклланган ишора (символ)дир. (С.Усмонов) [3, 4].

Профессор Ҳ.Неъматовнинг умумий тилшуносликнинг долзарб муаммоси бўлган тил – нутқ қарама-қаршилигида сўзнинг ўрни ҳақида баҳс юритувчи илмий қарашлари ўзбек тилшунослигида жуда аҳамиятлидир. У тўғри таъкидлаганидек, тилшунослик тарихида сўз муаммоси турли баҳсларга сабаб бўлиб келди ва ҳозир ҳам бу баҳслар давом этиб келмоқда. Бунинг бош сабаби, профессор Ҳ.Неъматовнинг фикрича, аъъанавий тилшуносликнинг тил ва нутқ ҳодисаларини фарқламаганлигида, сўзни тил бирлиги ва унинг тузилиш бирлиги деб ҳисоблаганлигидадир. Шунинг учун ҳам

Ҳ.Неъматов сўзни тил ва нутқ қарама-қаршилиги асосида аниқламоқчи бўлади.

Ўз тадқиқотлари орқали тилшунос олим тил бирликларини ажратишда кўпчилик томонидан эътироф этилган бевосита кузатишда берилмаган, нутқда турли моддий шаклларда такрорланиш хусусиятига эга бўлган ижтимоий-руҳий имконият характериға эга бўлишлик белгисига таянади ва тилнинг структур бирликлари сифатида фонема, морфема, конструкцияни тан олади. Сўзни эса конкрет моддий шаклда ва маълум шароитда турли комбинацияларда юзага чиққанлиги туфайли тил бирлиги эмас, нутқ бирлиги деб ҳисоблайди. Сўз нутқ бирлиги бўлганлиги учун уни санаб санамоғига етиш ҳам, унга таъриф бериш ҳам мумкин эмаслигини таъкидлайди.

Мазкур таъриф ва қарашларда сўзнинг қуйидаги муҳим хусусиятлари акс этганлигини кўришимиз мумкин:

1. Сўзнинг тил бирлиги сифатида аташ функциясини бажариши.

2. Сўз тушунчанинг яшаш формаси, унинг ифодаси эканлиги.

3. Сўзнинг хотирада товуш ва график образи мавжудлиги ҳамда сақланиши.

4. Сўзнинг орасига бошқа сўзни киритиб бўлмаслиги.

5. Сўзнинг жамоа томонидан бир хилда тушунилиши.

6. Сўз кенг маънода ишора (символ) эканлиги.

7. Сўзда лексик маънога узвий боғлиқ бўлган, ундан келиб чиқадиган грамматик маънонинг мавжудлиги...

Юқорида санаб кўрсатилган сўзнинг таърифи ва хусусиятларидан лексикология даставвал сўзнинг лексик томони, лексик маъноси билан шуғулланиши ва иш кўриши бир қадар аниқ бўлади.

Шундай экан, лексик бирлик бўлган сўзнинг лексик томони, маъноси нима? Сўз одатда борлиқдаги бирор фактни номлайди, атайди. Сўз киши онгида товуш ва график образлар сифатида сақланади. Инсон хотирасида нарсаларнинг умумлашма излари ҳам бор. Ана шу икки томоннинг боғланиши сўзнинг лексик маъносини ташкил этади. Бундан кўринадики, сўз предметнинг ишораси сифатида хизмат қилади. Бошқача қилиб айтганда, сўзнинг маъноси маълум бир тил системасининг воситалари орқали тушунчанинг реаллашувидир. Борлиқда

ТИЛШУНОСЛИК

предмет, онгимизда тушунча, тилда эса тушунчани ифодалаш учун хизмат қиладиган сўз мавжуддир. Борлиқда предмет бўлмаслиги мумкин, лекин хотирада тушунча, тилда эса унинг атамаси – сўз мавжуд бўлади.

Сўзнинг лексик маъноси ҳамма вақт тушунчанинг ўзинигина ифодалайвермайди. Сўзнинг асосий лексик маъноси эмоционал-экспрессив оттенка, стилистик бўёқ биргалиқда лексик маънонинг компонентларини ташкил этади.

Сўз ҳақида келтирилган юқоридаги фикрлардан кўриниб турибдики:

а) “сўз тирик мавжудотлар ичида фақат инсонга ато этилган муқаддас нарса, одамлар учун зарур бўлган эҳтиёж, кишилар бир-бирларини тушуниши учун ўта муҳим бўлган қудратли қуролдир” [4, 3];

б) “олами идрок қилган инсон Сўзни идрок қилади, сўзнинг илдизига етган киши дунёнинг тагига етгандек баҳра топади” [1,5];

в) “ўзбек тилининг сўз ва иборалари замон-у макон нуқтаи назаридан чекламай йиғилса, дунёдаги энг кўп луғатлардан улуғроқ луғат тузиш мумкин” [5, 3].

Адабиётлар:

1. Воҳидов Э. Сўз латофати. – Т.: O'ZBEKISTON, 2014.
2. Неъматов Ҳ. Сўз, унинг тил ва нутқдаги ўрни. Ўзбек тили ва адабиёти, 1988, № 6.
3. Нурмонов А. Сўз ҳақида сўз. Ўзбек тили ва адабиёти, 1991, № 5.
4. Раҳмонов М. Сўзлар оламига саёҳат. – Т.: Фан, 2011.
5. Рустамов А. Сўз хусусида сўз. – Т.: EXTREMUM PRESS, 2010.